

တၢ်သုကွဲးသုဖးလိာ် **တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဒူး**

- ဖးဒီးန့ၢ်ဟံၣ်လိာ်အကျိၤတဖၣ်အတၢ်လီၤဆီၣ်လိာ်သးကိးနံၤဒဲး လၢတၢ်ပညိၣ်အကလုာ်ကလုာ်တဖၣ်အဂီၢ်(ဒ်အမ့ၢ် နီၣ်ကစၢ်တၢ်သးမ့ၢ်အယိ, တၢ်သးဖဲအဖိခိၣ်, တၢ်မၤလိၤအဂီၢ်)
- ဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဂ့ၢ်အမိၢ်ပျါဒီး ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါ တၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သးတဖၣ်လၢ လိာ်အကျိၤ တခါစုာ်စုာ်, တၢ်မၤအသးတဖၣ်, မ့တမ့ၢ် တၢ်ထီၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ်အပူၤ အဘၣ်စၢၤ
- တဲဖျါလိာ်အကျိၤလဲၤလိာ်အတၢ်ဆီၣ်လိာ်လီၤ ဒီးထီၣ်သကြိၤဒီး ငှးနဲၣ်ဖျါလိာ်အတၢ်ဆီၣ်လိာ်လီၤလၢ လိာ်အကျိၤတဖၣ်အပူၤအတၢ်လီၤဆီၣ်လိာ်အသး
- ငှးနဲၣ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်ဒီး တၢ်အုၣ်ကိၤသးလၢ ပျါကွဲးလိာ်ဖိတဖၣ်စူးကါဝဲလၢ ကဆီၣ်ထွဲလိာ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလီၤလီၤဆီၣ်ဆီ
- ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ အမၤလိၤဝဲဒၣ်လၢ လိာ်လၢတၢ်ဖဲကျိၤထူးထီၣ်အိၣ်တဖၣ်ဒီး နီၣ်ကွဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိတဖၣ် လၢကကွဲးမ့တမ့ၢ် ကစံးကတိၤတၢ်ဘၣ်သး တၢ်ဂ့ၢ်တခါဂ့ၢ်ဂ့ၢ်ဘၣ်ဘၣ်
- ကွဲးလိာ်အကျိၤလၢအလီၤဆီၣ်လိာ်အသး (တၢ်ထံၣ်, တၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ, ညမမေၤအလၢနဒီးထါ) လၢအစူးကါဝဲ တၢ်ကွဲးအကျိၤအကျိၤလၢကငှးအိၣ်ထီၣ်ဒီး မၤဂ့ၢ်ထီၣ်တၢ်ကွဲး(ရဲၣ်ကျဲၤ, ကွဲးပတြီၣ်, ကွဲးကဒါက့ၤ, မၤဘၣ်ထီၣ်, မၤဘၣ်ဂီၢ်ထီၣ်/ဖဲကျိၤထူးထီၣ်)
- ဟံၣ်ဖျါယာ်တၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါတၢ်ဂ့ၢ်လၢ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိအါတီၤ ဒီး ကွဲးဟံၣ်ဖျါဖုၣ်လီၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ ကျိၤကျဲၤအရဲၣ်အကျိၤတခါအပူၤ
- ပၣ်ယုာ်လၢတၢ်တၢ်ပိၣ်တၢ်ပိၣ်တဖၣ်အပူၤ- ဒိကနၣ်, တဲဖျါထီၣ်တၢ်အခိပညိၣ်, ဒီး တဲဖျါထီၣ်လီၤက့ၤတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤလၢ တၢ်ဟံၣ်ဖျါထီၣ်တၢ်အိၣ်တဖၣ်
- စံးကတိၤတၢ်လၢ ကျိၤကျဲၤအလီၤဆီၣ်လိာ်အသးလၢ အဖိးမံလိာ်အသးဒီး တၢ်ပညိၣ်တိာ်ဟံၣ်ဒီးတၢ်အိၣ်သး
- ငှးအိၣ်ထီၣ်ဒီး နီၤဟ့ၣ်လီၤတၢ်တိာ်ကျဲၤတဖၣ် လၢစူးကါဝဲ နီၣ်ကွဲၣ်တၢ်ဂ့ၢ်မံဒံယၢၣ် ဒီး အိၣ်လဲထရီၣ်နီၣ်တၢ်ပိးတၢ်လီၤတဖၣ်
- တဲဟံၣ်ဖျါထီၣ် ဝဲၣ်ကမမေၤအလၢနဒ်ညါကခါနဒ်အခိပညိၣ် ဒီး စူးကါ တၢ်ဂ့ၢ်ခိၣ်တိဒီး လိာ်မိာ်ဖျါတၢ်ဘၣ်ထွဲလိာ်သး လၢ အကမၤအါထီၣ် လိာ်ဝီၤညြဲ

- နီၤဖး ဝဲကုအဒိၣ်အ (နီၣ်ဂံၢ်အဖျါအါဖျါ)
- စူးကါ တၢ်ဟံၣ်ဖျါ, တၢ်ထူးကွဲၣ်, တၢ်ဂံၢ်အါ, ဒီး တၢ်နီၤဖးလၢ ကငှးန့ၢ်တၢ်ဒူးအစၢၤလၢအကိၤအပတီၢ်အါခါတကလုာ် လၢစူးကါဝဲ နီၣ်ဂံၢ်ဒိတခါညါ, တၢ်အပူၤ မ့တမ့ၢ် တၢ်ဘၣ်ညိၣ်ဆဲး (နဲးတဲး)တဖၣ်
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၣ် ကျဲၤအါဘိလၢ ကဟံၣ်ဖျါထီၣ်နီၣ်ဂံၢ်အိၣ်တၢ်အဘၣ်တခါလၢတၢ်နီၤဖးအိၣ်အပူၤ (ဒ် နီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်တခါ, နီၣ်ဂံၢ်ကွဲၣ် မ့တမ့ၢ် နီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်ဆဲးအသိး)
- ဖးဒီးကွဲး နီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်ဆဲးတဖၣ် လၢ တၢ်လီၤအကကွဲၣ်တဖၣ်
- ဆီၣ်ရဲၣ်လီၤ နီၣ်ဂံၢ်ကွဲၣ် ဒီး နီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်ဆဲး တဖၣ်ဒီး ဟံၣ်လီၤလၢ နီၣ်ဂံၢ်ကျိၤတခါအဖိခိၣ် (၁/၃, ၀.၅, ၁)
- ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ထူးကွဲၣ် နီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်ဆဲး ဒီး နီၣ်ဂံၢ်ကွဲၣ်တဖၣ် ဒီးဘျါလီၤတၢ်ဒူးအကိၤတဖၣ်
- တုၤလီၤကြးသမိနဲးနီၣ်စေၤတဖၣ်လၢသးသးပိၣ်ညါအမူပုၤအနဲးအဖိခိၣ်(၃.၅), (၂.၁)
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၣ်ဒီး ငှး တၢ်ပျဲးသိး(နဲးအကမေၤအသး)တဖၣ်ဒီး တၢ်တပျဲးသိး(ညးနဲးအကမေၤအသး)တဖၣ်ယုာ်ဒီးတၢ်လၢအတသ့ၣ်ညါယာ်ဝဲတဖၣ်(၄၀=၉၆), (၃၀၉)
- ယုထံၣ်ဟံၣ်ဖျါနီၣ်ဂံၢ်အလုာ်အပူၤတဖၣ် ၄၃(၅၁၀၂၂)
- ဟံၣ်ဖျါထီၣ်ဒီး နီၤဖးရဲၣ်ကျဲၤလီၤ အမူနဲးနီၣ်ကြးညးသညးဝဲၣ်ကမမေၤတဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် ခကဘန့ၢ်, စမဂုၢ်ဒီးစပမေၤဝဲ တဖၣ်
- သ့ၣ်ညါမၤနီၣ်ဒီးတုၤ ညးနဲးအသးမအေမနဲးနီၣ်ကြးညးသညးဝဲၣ်ကမမေၤ(ညးနဲးအကမ့ၢ်ဝဲ အမူနဲးနီၣ်ကြးညးသညးဝဲအက့ၢ်အဂီၢ်တခါလၢတၢ်ဒိတဲာ်အိၣ်လၢ အကူၤ) ဒီး တၢ်ဆီၣ်လီၤအိၣ်လၢအကဘၣ်)
- ဂံၢ်ဒူး မနဲးအညးကူမေၤဂုၢ်တၢ်မဲာ်ဖဲခိၣ်အုၣ်ရဲယုာ်အ တၢ်အသးအကက(တၢ်အတီၢ်)A
- ငှးအိၣ်ထီၣ်ဒီးစူးကါမကူမူယအဘျဲးယုၤစမနဲးနီၣ်အုၣ်ဒီးမေၤတဖၣ်လၢ ကဟံၣ်ဖျါထီၣ် တၢ်ဆီၣ်တလဲအဒိလၢအညိၣ်န့ၢ်မၤအသးတဖၣ် ဒီးဘျါလီၤတၢ်ဒူးအတၢ်ဂ့ၢ်ကိတဖၣ်
- သ့ၣ်ညါ တၢ်ဟံၣ်ဖျါတၢ်အခိပညိၣ် ဒီး စူးကါတၢ်ဂ့ၢ်ထာဖျိၣ်အစုၣ်တစုၣ် ဝဲနဲးညး, ဝဲနီၣ်ညး ဒီး မညးနဲး
- ဟံၣ်ဖျါ, ရဲၣ်ကျဲၤ ဒီးလဲထံးနီၤဖးတၢ်ဂ့ၢ်တၢ်ကျိၤ လၢစူးကါ ကြးအကျိၤတဖၣ် ဒီး ဘါကြးခဲခါ လၢစူးကါဝဲ နီၣ်ဂံၢ်ပျဲး, နီၣ်ဂံၢ်ကွဲၣ် ဒီး နီၣ်ဂံၢ်ဘၣ်ဆဲးတဖၣ်

ဖဲအုၣ် **စီၣ်ဂျၢ်တၢ်ဖဲလိမၤဒီး**

- ရဲၣ်ကျဲၤဒီး နဲၣ်လိၤ တၢ်ဟံၤဟံၤတၢ်မၤကွၢ်တခါလၢ အကစံးဆၢ ကိၣ်ဖိဖဲ အုၣ်တၢ်သံကွၢ်န့ၣ်လိၤ. တၢ်အဝဲအံၤလိၣ်ဘၣ်ဝဲလၢ တၢ်ကစူးကါဖဲအုၣ် တၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ် ဒ်အမ့ၢ် ဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သံကွၢ်, ကွဲးရဲၣ်လိၤတၢ် ဖဲတၢ်မၤအကျိၤအကျဲ, မၤအိၣ်ထီၣ်တၢ်ကွၢ်ယုထံၣ်သ့ၣ်ညါတဖၣ်ဂ့ၢ်ဂ့ၢ်, ဒီး ထီၣ်ဒုးတၢ်, ဟံၤဖျါထီၣ်တၢ်, ကတိၤဟံၤဖျါထီၣ်တၢ်အခိပညီ, ဒီး ဟံၤဖျါထီၣ်တၢ်ဂ့ၢ်ထီၣ်တဖၣ်
- ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ် တၢ်ဟံၤပနီၣ်အဆၢ ဒီးအတၢ်ဂံၢ်ဆူၣ်တဖၣ်လၢအဘၣ်ယး ဖဲအုၣ်အဒိအတၢ်လိၤဆီၣ်လိၣ်သးတဖၣ် န့ၣ်လိၤ. အဒိ, မ့ၢ်အကရၢ်အဒိအတၢ် ကဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ်သ့ၣ်တဖၣ်ဆီၣ်ရဲၣ်လိၤအသးလၢအရဲၣ်အကျဲ ဘၣ်ဘၣ်, ဘၣ်ဆၣ်မုၢ်ဖျါအဒိအဆံး မ့တမ့ၢ်အတၢ်အိၣ်စီၤစုၤယံၤလိၣ် သးတဖၣ် တဒီးသီးလိၣ်အသးဘၣ်.
- တဲဟံၤဖျါထီၣ် ဆၣ်ဖိကီၢ်ဖိဒီးတၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိအကွၢ်အဂီၤတဖၣ် မၤစၢၤအဝဲသ့ၣ် ကအိၣ်မုၢ်အိၣ်ဂဲၤဖဲ ဒိၣ်ယၢၤလၢအဝဲသ့ၣ်အိၣ်ဝဲအပူၤဒ်လဲၣ်
- တဲဒုးသ့ၣ်ညါ တၢ်ဂ့ၢ်တဖၣ်ဒ်အမ့ၢ် ဟီၣ်ခိၣ်ဘၣ်စီၣ်, တၢ်ဟံၤဖဲလဲၣ် မ့တမ့ၢ် တၢ်မ့ၢ်တၢ်ဘိအကရၢ် အက့အခိတဖၣ်မ့ၢ်ဆီတလဲသးန့ၣ် တၢ်ကမၤအသးဒီး တၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤအတၢ်မၤအကျဲဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်
- ဟ့ၣ်တၢ်အဒိတဖၣ်ဘၣ်ယး တၢ်ဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖျိၣ်ဒီး တၢ်မၤဘၣ်ဒိဆါပုၤ ကညီတၢ်ဘၣ်ထွဲလိၣ်သးယုၣ်ဒီး န့ဆၣ်အတၢ်မၤအကျဲသ့ၣ်တဖၣ်လိၤ. အဒိ တၢ်မၤကဲထီၣ်လိၣ်ထီၣ်တၢ်, ကလံၤဘၣ်အဘၣ်သီ, မ့တမ့ၢ် တၢ်ပၤဆုၣ်တၢ်မၤလိၣ်တဖၣ်
- ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ်တၢ်သဟီၣ်လၢ အကစးထီၣ်ဒုးဟူးဂဲၤတၢ် မ့တမ့ၢ် ဆီတလဲ တၢ်အကွၢ်အဂီၤတခါ တၢ်ဟူးဂဲၤအ တၢ်လဲၤအချ့ မ့တမ့ၢ် တၢ်လဲၤအကျိၤ. ဒီး တဲဟံၤဖျါထီၣ်လၢ ဒ်တၢ်အကွၢ်အဂီၤတခါအသဟီၣ်မ့ၢ်ဆူၣ်ထီၣ်န့ၣ်. အတၢ်ဟူး တၢ်ဂဲၤဆီတလဲအသးဒီးချ့ဒိၣ်ထီၣ်ကွၢ်ကွၢ်
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ တၢ်မၤအကျိၤအကျဲဒ်အမ့ၢ် ထံအိၣ်လုၤကွၢ်တၢ်, ဟီၣ်ခိၣ် လိၤပျီ, ကစၢ်မ့ၢ်အုၣ်, ထံလုၢ်ဘၢဟီၣ်ခိၣ်, တၢ်ရဲၣ်မၤလိၤသကထံ, တၢ် ပျံၤလိၤတဖၣ် ဆီတလဲဟီၣ်ခိၣ်အမဲၣ်ဖဲဒိၣ်ဒ်လဲၣ်အဂ့ၢ်
- ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ် တၢ်မၤသီထီၣ် ဒီး တၢ်တမၤသီထီၣ်မဲၣ်န့ၣ်စိထုၣ်လိၣ်ဂံၢ် ဘၢ ဒီး တၢ်ပီးတၢ်လိၤတၢ်အိၣ်ယၢၤတဖၣ်ဘၣ်တၢ်ဟံၤဖျါထီၣ်အိၣ်ဒီးတၢ်ရဲၣ် ကျဲၤဖဲမၤလၢ ကဒုးအိၣ်ထီၣ်တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤဒ်သီးကဘၣ်ဘျူးဘၣ်ဖျိၣ် အဂီၢ်န့ၣ်လိၤ. တၢ်သ့ၣ်တဖၣ်အံၤပၣ်ယုၣ်ဝဲဒၣ် သးတူး, မဲး, လၢၢ် ဖိၣ်, လၢၢ်သ့ၣ်လၢ, ထံ, ကလံၤ, သ့ၣ်မ့ၢ်ဝဲတၢ်, ဒီး သိ.

- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ ကီၢ်အမဲရဲၣ်ကပူၤထုလံၤဖိတၢ်သဘံၣ်သဘၣ်အဂ့ၢ်တဖၣ်
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ တၢ်ဟ့ၣ်နီၤ ဟ့ၣ်ခိၣ်လိၣ်သး ဘၣ်ယး တၢ်ထံၣ်တဖၣ်, ပုၤကူပုၤကညီဒီး တၢ်ဖိတၢ်လံၤလၢ ကီၢ်ယုရိး, ကီၢ်အဖြဲကၤ ဒီး ကီၢ်အမဲရဲၣ်ကၤ အဘၣ်စၢၤတချူးလၢ ၁၈၀၀ နံၣ်
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ ကီၢ်အမဲရဲၣ်ကပူၤမၤလဲၣ်အိၣ်ကီၢ်တၢ် ဟဲကဲထီၣ်အသးကျိၤကျဲ, အဝဲသ့ၣ်တဘၣ်ဂံၢ်ဂုၢ်ဒီး တၢ်မၤန့ၢ်က့ၤတၢ်သဘျူ
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ ကီၢ်အမဲရဲၣ်ကၤ အတၢ်သ့ၣ်ထီၣ်ထံကီၢ်ပဒိၣ်ပပုၤတၢ်ပတၢ်ပြး

တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့

- ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ် ခိၣ်န့ၣ်တၢ်သ့ၣ်ညါ, သးတၢ်တူၢ်ဘၣ်, ပုၤတတၢ်တၢ်န့ၣ် လိၤမၤသကိးတၢ်ကျိၤကျဲလၢအဂ့ၢ်
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ ပုၤကညီနီၤခိၣ်မိၢ်ပုၤတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ, ဒီး မိၢ်ပုၤတၢ်ဒိၣ်ထီၣ်ဒီး တၢ်လဲၤထီၣ်လဲၤထီ
- လူပိၣ်မၤထွဲ နီၢ်တကလုၢ်လၢသကဲးပဝံး, ဒီး တၢ်အိၣ်န့ၢ်ဂံၢ်န့ၢ်ဘၢ ဒီး နီၢ်ခိၣ်ဂံၢ်ဘၢဆူၣ်ချ့ တၢ်န့ၣ်ကျဲ
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤတၢ်ဘၣ်တၢ်ဘၢ ဒီး ခိၣ်ယၢၤဆူၣ်ချ့ဂ့ၢ်ဝိတဖၣ်

နီၢ်ခိၣ်ဟူးဂဲၤကျဲၤသ့

- မၤဒိၣ်ထီၣ်ထီထီၣ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ် ဒီး ကျိၤကျဲတၢ်လိၣ်ဘၣ်လၢ နီၢ်ခိၣ်တၢ် ဟူးဂဲၤအကလုၢ်ကလုၢ်အဂီၢ်
- န့ၣ်လိၤပၣ်ယုၣ်ဖဲ နီၢ်ခိၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤလၢ အစၢ် ဆူ အဆူၣ်အပတီၢ်
- ဂုၢ်ကျဲးစးမၤလၢပုၤ ဒီးဟံၤယၢ် နီၢ်ခိၣ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘၢ
- ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ် နီၢ်ကစၢ် ဒီး ပုၤဂ့ၢ်ဝိ တၢ်ဟံးန့ၢ်မုၢ်ဒါ
- ဟံၤလုၢ်ဟံၤပုၤနီၢ်ခိၣ်တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤ လၢနီၢ်ကစၢ်တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့, တၢ် သ့ၣ်ဖဲသးညီ ဒီး တၢ်တၢ်တၢ်အဂီၢ်
- သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤ တၢ်သိၣ်တၢ်သိၣ်အခိၣ်ထံးခိၣ်ဘိလၢဘၣ်ထွဲလိၣ်အသးဒီး တၢ်အိၣ်ဆူၣ်အိၣ်ချ့ ဒီး နီၢ်ခိၣ်တၢ်ဂံၢ်တၢ်ဘၢ (ဖုၤဝဲဝဲဒ်အညးမျ)

ခွဲလၢတၢ်ဖဲလိမၤဒီးဒီးတၢ်ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ်

- ဟံၤဖျါတၢ်သ့တၢ်ဘၣ်တဖၣ်, ထဲကနံၣ်, တၢ်သ့ၣ်ညါန့ၢ်ဟံၤလၢ အကဒုး အိၣ်ထီၣ် ဒီး ခိၣ်ဆၢတၢ်လၢအတၢ်သ့ၣ်အမ့ၢ်န့ၣ်ဒုးသ့ၣ် ခွဲလၢအတၢ် ဖဲတၢ်မၤတဖၣ်
- ဖးဒီးကွဲးတၢ်သ့ၣ်ဝဲၣ်သးဆၢ လၢ ဖူးကါဝဲ ဆကမေအနမယုၣ်ယုၣ်န့ၣ်အညးအမ့ၢ်, ဒီးသးဝဲၣ် ဒီး ဒုးတၢ်ဒုးတၢ်အုၣ် ထဲတက ဒီး ယုၣ်ဒီးပုၤအဂုၤဂၤ
- မၤဂ့ၢ်ထီၣ် တၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတၢ်ရဲၣ်တၢ်ကျဲၤတဖၣ်လၢ ကဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါထီၣ် တၢ်ထံၣ်တၢ်ဆိကမိၣ်တဖၣ် ဒီး ကွၢ်မၤဘၣ်က့ၤတၢ်မၤတခါလၢ ဒီးသန့ၤ အသးလၢ တၢ်ခိဆၢတဖၣ်အဖိခိၣ်
- ဟ့ၣ်ထီၣ် တၢ်အုၣ်ကီၤသးလၢ နီၢ်တကတၢ်ကတိၤဟံၤဖျါထီၣ်တၢ်အခိပညီ
° လၢတၢ်ဒုးနဲၣ်ဟံၤဖျါအတၢ်ဟူးတၢ်ဂဲၤတဖၣ်အကျိၤ.